

Et fleksibelt innemiljø

Med nyåpning som metode

Anna Skaget Øien

[kandidatnummer: 7013]

Bacheloroppgave

[BKBAC3900]

Trondheim, mai 2019

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Forord

Jeg vil gi en takk til alle som har vært medvirkende i min bachelorprosess. Jeg vil først rette en stor takk til informantbarnehagen som har delt erfaringer og informasjon, fra både avdeling og ledelse med meg. Jeg vil også takke 3. års praksisbarnehagen min, som lot meg bruke dokumentasjon fra utviklingsarbeidet. I tillegg har mine medstudenter, kjæreste, familie og venner vært en stor støtte gjennom denne prosessen. Og til slutt vil jeg rette en takk til mine veiledere Mirjam Dahl Bergsland og Ingvild Olsen Olaussen ved Dronning Mauds Minne Høgskole for god oppfølging av bacheloroppgaven.

Innholdsfortegnelse

Forord	1
1. Innledning	5
1.1 Inspirasjon	5
1.2 Problemstilling	5
1.3 Samfunnsperspektiv	6
1.4. Det fysiske miljøet.....	6
1.5 Disposisjon	6
2. Begrepsavklaring	7
2.1 Rom	7
2.2.Fleksibelt innemiljø.....	7
2.3 Nyåpning	7
3. Metode	9
3.1 Metoder	9
3.2 Kvalitativ metode	9
Induktiv tilnærming.....	10
3.3 Observasjon	10
Løpende protokoll	10
Praksisfortellinger	11
3.4 Intervju	11
3.5 Datainnsamling og utvalg av informanter	11
3.6 Beskrivelse av gjennomføring.....	12
Gjennomføring av observasjon	12
Gjennomføring av intervju	12
3.7 Analysearbeid.....	13
3.8 Metodekritikk	14

Observasjon og intervju.....	14
3.9 Ethiske retningslinjer.....	15
4. Teori.....	17
4.1 Fleksible innemiljø.....	17
Historisk perspektiv.....	17
Fleksibilitet.....	17
Reggio Emilia.....	19
4.2 Personal.....	20
Personalsamarbeid.....	20
Barns medvirkning.....	21
4.3 Barna.....	22
Lek.....	22
Lekformer.....	22
Fantasi og kreativitet.....	23
Rossmodellen knyttet til de yngste barna.....	23
Presentasjon av materialer.....	23
Lekematerialer.....	24
5. Funn og Drøfting.....	25
5.1 Rommet: Nyåpning som metode.....	25
Observasjon 1.....	26
5.2 Personalet: Å skape et fleksibelt miljø gjennom nyåpning.....	29
5.3 Barna: Å fremme barns lek, utforskning og kreativitet.....	31
Observasjon 2.....	32
Observasjon 3.....	35
6. Oppsummering.....	37
Etterord.....	38
Litteraturliste.....	39
Vedlegg.....	43

VEDLEGG 1: Samtykkeskjema for personalet.....	43
VEDLEGG 2: Informasjonsskriv til foreldre.....	44
VEDLEGG 3: Samtykkeskjema 3. års praksisbarnehage	45
VEDLEGG 4: Intervjuguide	46

1. Innledning

Jeg fikk interesse for temaet *barn og rom* under min 2. års praksis, da barnehagen introduserte meg for et begrep jeg aldri hadde hørt før: *Nyåpning*. Dette innebar at personalet jobbet på en fleksibel måte gjennom endring og variasjon av innemiljøet fra dag til dag. Jeg opplevde at de omtalte nyåpning som en selvfølge, og ryddetiden gikk med til å sette fram materialer og møbler på nye og innbydende måter for barna. Dette ble sett i sammenheng med hva som er presisert i *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver* ved at personalet skal «organisere rom, tid og lekemateriale for å inspirere til ulike typer lek»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s.20). Tanken om å ikke møte den samme kjøkkenkroken hver dag, men tørre å være i endring for å inspirere barna til ny lek, var noe jeg tok med meg inn i 3. års praksis.

1.1 Inspirasjon

På bakgrunn av denne erfaringen hadde jeg et utviklingsprosjekt om *barn og rom* i min 3. års praksis. Her introduserte jeg nyåpning for barnehagen med mål om å øke interessen rundt fleksible løsninger. Barnehagen hadde hatt lite fokus på innemiljøet, og jeg møtte både positive og negative reaksjoner rundt å realisere denne endringstankegangen. Jeg møtte positive reaksjoner fra barna som ikke var vant til at miljøet var i mye endring. En gutt sa en morgen «puterommet er på bilrommet», dette synes jeg viser hvordan rommene egentlig var veldig klart definert. Måten barna møtte barnehagen denne dagen gjorde inntrykk, jeg kunne se gleden i øynene på barna. Den ene barnehagelæreren sa derimot «spørsmålet er bare om det er verdt slitet». Hun var kritisk til om det var nok fortjeneste å jobbe slik, med tanke på hva voksne og barn fikk igjen for det. Dette gjorde meg nysgjerrig med tanke på min 2. års praksisbarnehage, som hadde greid å realisere nyåpning som en del av deres organisasjonskultur. Hvordan oppsto dette, hva kreves av de voksne og har det egentlig noe virkning for barna? Disse spørsmålene har skapt et ønske om å finne ut mer om det fysiske miljøets virkning på barn, og hvilken innsats personalet må legge inn. Dette ble grunnlaget for min problemstilling.

1.2 Problemstilling

Hvordan kan personalet skape fleksible innemiljø i barnehagen for å fremme barns lek, utforskning og kreativitet?

1.3 Samfunnsperspektiv

Tema *barn og rom* er noe som har kommet mer i fokus innenfor barnehagesektoren de siste årene. Ifølge *statistisk sentralbyrå* er det 91,8% av alle barn i alderen 1-5 år som har barnehageplass, og barn i barnehagen fra 1-2 år har økt med 2,5% de siste 5 årene (Statistisk sentralbyrå, 2019). Det viser at det blir flere yngre barn i barnehage, som gjør at det fysiske miljøet må diskuteres og endres i forhold til nye krav. Ifølge konferansereferat fra *Barn og rom – arkitektur og pedagogikk hånd i hånd* ble det etter regjeringens mål om full barnehagedekning innen 2007 et økt fokus på å bygge barnehager i landet. Dermed har både kommunale og private aktører vært med på byggeprosessen av barnehager (Nebelong, 2015). Barna bruker store deler av barndommen sin i denne institusjonen, og hva burde innemiljøet i barnehagen egentlig tilby?

1.4. Det fysiske miljøet

I *Rammeplan for barnehagen* er barnehagens fysiske miljø blitt omtalt under flere kapitler som legger stor vekt på et stimulerende miljø og barnas meningsfulle samhandling. Det står at personalet skal utforme det fysiske miljøet slik at alle barn kan delta aktivt i aktiviteter hvor leker og materiell er tilgjengelig for barna. Dette er for å støtte opp om deres lyst og mulighet til lek, utforskning, læring og mestring (Rammeplan for barnehagen, 2017, s.19 og s.22). Dette er også presisert i *Lov om barnehager* slik: «Barnehagen skal gi barn muligheter for lek, livsutfoldelse og meningsfylte opplevelser og aktiviteter» (Barnehageloven, 2005, §2). Det er med andre ord klare retningslinjer i forhold til utformingen og krav til det fysiske rommet i barnehagen.

1.5 Disposisjon

I St.Meld.19. står det at «variasjon i lekemateriell og aktiviteter er viktig for barns læring» (Kunnskapsdepartementet, 2016, s.38). Er nyåpning en måte å oppnå en slik variasjon? Jeg har gjort undersøkelser for å finne ut mer om denne metoden. Jeg har samlet inn datamateriell ved å ha et prosjekt på en avdeling med barn fra 1-3 år i 2. års praksisbarnehagen min, dermed kommer oppgaven mitt til å omhandle de yngste barna. Jeg gjennomførte nyåpninger, observerte og intervjuet en pedagogisk leder. I det følgende vil jeg presentere mine metoder, teori, funn, drøfting og oppsummering.

2. Begrepsavklaring

2.1 Rom

I min oppgave avgrensar jeg begrepet *rom* til å omhandle *det fysiske innemiljøet*, og vil fokusere på innredning og løse materialer. Jeg har ikke lagt vekt på andre faktorer som omhandler rom slik som arkitektur, lys, lyd, lukt, temperatur og farger. Gjennom min bacheloroppgave kommer jeg til å gå spesifikt inn på fellesareal for lek, utforskning og kreativitet.

2.2. Fleksibelt innemiljø

I St.Meld.24 står det at barnehagen skal være en fleksibel velferdsordning (Kunnskapsdepartementet, 2013, s.107). Fleksibilitet er også nevnt i St.meld.19 «Personalet må skape en dagsrytme som er gjennomtenkt og fleksibel, som gir god tid til lek, som ivaretar barns rett til medvirkning og barns behov for hvile, ro og tilbaketrekning» (Kunnskapsdepartementet, 2016, s.33). Vi kan se at begrepet fleksibilitet blir sett i sammenheng med organisering av barnehagen. Seland omtaler *fleksible barnehager* som måten man organiserer og bygger barnehager på i dagens samfunn ut ifra nye krav som f.eks. flere barn, større fellesområder, større faglige utfordringer, utvidet kollegasammensetning og valgfrihet i forhold til aktiviteter i barnehagen (2011, s.10-11). Selve ordet *fleksibilitet* kan forklares med synonymet bøyelighet og blir brukt i psykologisk sammenheng som «evne til å tilpasse seg endrede situasjoner, krav og nye mennesker» (Kennair, 2018).

Med *fleksibelt innemiljø* mener jeg evnen til variasjon, endring og kreativitet. Det vil si fleksibilitet i den forstand at personalet må tørre å tenke nye løsninger for å inspirere barn til utforskning gjennom det fysiske miljøet. I min bacheloroppgave kommer begrepene fleksibelt miljø og nyåpning til å gå hånd i hånd. Nyåpning kommer til å bli omtalt som en metode for å skape et fleksibelt miljø i barnehagehverdagen.

2.3 Nyåpning

Ordet *nyåpning* har opphav i informantbarnehagen ifølge styrer. Styreren kunne fortelle om en kafearbeider som iverksatte denne tanken om å stille ut lekemateriell på samme måte som man stiller ut varer på en estetisk fin måte i en butikk. Gjennom oppgaven kommer jeg til å omtale nyåpning som *endring av innredning* og det å *stille ut lekemateriell innbydende* for

barn. Dette omhandler møbler, leker og annet løst materiell. I barnehagen gjennomfører de dette hver dag under ryddetid, hvor de har fokus på å ordne til spennende *lekemiljøer* for barna. Under kan vi se ulike bilder fra nyåpninger:

Figur 1. Nyåpning: Viser fleksibel innredning og presentasjon av ulikt lekemateriale

Figur 2. Nyåpning: utstilling av lekebiler

Figur 3. Nyåpning: utstilling av lekedyr

3. Metode

Metode er et redskap eller fremgangsmåte for å få svar på spørsmål, ny kunnskap og viten innenfor et felt. Metode dreier seg om hvordan vi innhenter, organiserer og tolker informasjon (Larsen, 2017, s.17). I det følgende vil jeg presentere de metodiske valg som er gjort i min bacheloroppgave.

3.1 Metoder

Valg av metode avhenger av hva vi ønsker å finne ut av, og det er vanlig å skille mellom kvantitative og kvalitative metoder som to hovedtyper (Larsen, 2017, s.25). Kort forklart kan man si at kvantitative metoder er preget av store utvalg, med større avstand og selektivitet i relasjon til kilden. Kvalitative metoder gir mye kunnskap om få enheter, og er preget av fleksibilitet, nærhet og sensitivitet i relasjon til kilden (Thagaard, 2018, s.15-16). Ifølge Repstad (2007) kommer kvalitative metoder fra ordet kvalitet, og vektlegger forståelse av sosiale fenomen (I Thagaard, 2018, s.11 og s.17).

3.2 Kvalitativ metode

I min bacheloroppgave har jeg valgt å anvende kvalitativ metode da jeg ønsker å gå i dybden av informasjon og problemstillingen min. Guban & Lincoln (1989) sier at i stedet for objektiv distanse opprettes det i kvalitativ forskning et nært samarbeid mellom forskeren og de personer og settinger som står i fokus for forskningen (I Postholm, 2010, s.34). Jeg har under min datainnsamlingsprosess fått innblikk i informantenes naturlige setting, og vært tett på sosiale relasjoner. Postholm sier at kvalitativ forskning går ut på at «forskeren prøver å danne seg et helhetlig eller komplekst bilde av deltakernes perspektiver når det gjelder et bestemt forskningsfokus» (2010, s.35). Det finnes mange innsamlingsmetoder man kan anvende, men Thagaard skriver «når valg av metode innebærer å utvikle data fra feltarbeid, er observasjon eller intervju, eller en kombinasjon av disse, relevante tilnærminger» (2018, s.13). I min oppgave har jeg valgt å bruke datatriangulering. Løkken og Søbstad skriver at «triangulering kan hindre oss i de skjevhetene som kan oppstå, dersom vi stoler for mye på en måte å samle data på» (2013, s.38).

Induktiv tilnærming

Man kan skille mellom metodetilnærmingene *induktiv* og *deduktiv* i undersøkelser. Enkelt forklart er deduktiv tilnærming at man lager en problemstilling formet som hypotese med utgangspunkt i teori og begreper. Datainnsamlingen er med andre ord tett koblet til problemstillingen. Induktiv tilnærming tar derimot ikke utgangspunkt i noen bestemte teorier som skal bevises, men har en mer åpen problemstilling som kan utformes og utvikles underveis. Her er problemstillingen ofte formulert som spørsmål eller tema (Larsen, 2017, s.24). Jeg har hatt en induktiv tilnærming i min prosess, hvor problemstillingen har endret seg ut ifra datainnsamlingen. Løkken og Søbstad sier det innsamlede materialet styrer konklusjoner og teoridannelser i høy grad når forskningen er induktiv. Erfaringene man har skaffet blir viktig, ikke forhåndsantakelsene (2013, s.35). Jeg utelukket ikke noe før undersøkelsen. Slik kunne jeg fokusere på de spennende funnene som dukket opp i både intervju og observasjoner. Både teori og drøftingstemaene mine har sprunget ut ifra mitt datamateriell.

3.3 Observasjon

Observasjon er i vid forstand sanseregistrering, og betyr å legge merke til og undersøke systematisk hvordan noe er (Askland, 2011, s.143-144). Jeg brukte observasjon for å få innblikk i hvordan barna møter rommene under nyåpning og hvilken lek som oppstår. Løkken og Søbstad skriver at man ikke kan observere alt på en gang. Det er viktig å avgrense seg og fokusere på fenomenet man ønsker å få mer kunnskap om (2013, s.40-41). I mitt tilfelle ble fokuset på det fysiske miljøets muligheter for barnets lek, utforskning og kreativitet.

Løpende protokoll

Jeg valgte å anvende løpende protokoll som en observasjonsmetode for å dokumentere barna når de lekte sammen uten for mye vokseninnblanding. Jeg brukte et skjema fra boken *Kontakt med barn* av Askland (2011, s.198). Under observasjonen ble jeg delvis aktivt deltakende i noen handlinger hvor jeg blant annet hentet inn flere materialer til barna. Dermed brøt jeg med den tradisjonelle observatørrollen, men dette ble gjort for å fremme barns medvirkning. Askland forklarer at «den som observerer har et klart definert fokus og ser nært på en hendelse, men med avstand (2011, s.196). Gjennom å anvende løpende protokoll fikk jeg bedre oversikt over hvor og hva barna lekte mest med.

Praksisfortellinger

Jeg har også brukt praksisfortellinger hvor jeg kom tettere på det relasjonelle og de sosiale fenomenene som oppsto i det fysiske miljøet. Birkeland (1998) definerer praksisfortellinger som selvlagede fortellinger av voksne og barn om barnehagen. Praksisfortellinger er ikke planlagt og du må oppleve noe som du selv bestemmer du vil stoppe ved (I Askland, 2011, s.191). I mitt tilfelle var det i situasjoner som oppsto i løpet av dagen, og da jeg gjorde endringer av rommet til neste dag.

3.4 Intervju

Etter å ha vært i barnehagen og gjennomført en rekke observasjoner av barna, trengte jeg et innblikk i personalets syn og tanker rundt det fleksible miljøet. Jeg valgte da å intervju en pedagogisk leder fra avdelingen jeg gjorde observasjonene i. Thagaard skriver at intervju er den mest anvendte metoden innen kvalitative studier og at «intervju gir særlig godt grunnlag for å få innsikt i personers erfaringer, tanker og følelser» (2018, s.89). Siden problemstillingen min omhandler både voksenperspektivet og barneperspektivet, var det viktig å få nok data til å belyse begge sider.

Intervjuguiden

Intervjuguide er en plan som inneholder emnene som skal tas opp, og tar utgangspunkt i problemstilling og tema som skal belyses (Bergsland og Jæger, 2014, s.71). Min intervjuguide ble til gjennom veiledning av faglærere, og jeg fikk inspirasjon gjennom formuleringer av forskningsspørsmål i andres teori og fagbøker. Jeg valgte å ha fem hovedspørsmål som informanten kunne prate fritt rundt, og ha underspørsmål i tilfelle informanten sto fast eller jeg trengte mer informasjon rundt noe.

3.5 Datainnsamling og utvalg av informanter

Valget sto mellom to aktuelle barnehager til min bacheloroppgave. Enten 3. års praksis som hadde lite fokus på et fleksibelt miljø, men hvor jeg hadde gjennomført et utviklingsprosjekt med temaet og dermed hadde noe innsamlet datamateriell. Eller 2. års praksis som hadde hatt stort fokus på fleksible rom i mange år. Med tanke på tiden vi hadde til rådighet valgte jeg derfor å bruke 2. års praksisbarnehagen som informanter. Dette gjorde at jeg kunne observere barna og slik ha direkte tilgang til virkningen av nyåpning. I tillegg hadde jeg informanter som kunne stille til intervju med lang erfaring med å jobbe i et fleksibelt miljø.

Jeg sendte ut en mail til praksislærer fra 2. års praksis og forklarte bakgrunnen for min bacheloroppgave og hva den kom til å innebære. Vi avtalte et møte hvor jeg kom til barnehagen og forklarte nærmere hva oppgaven innebar. I tillegg informerte jeg om hva det innebærer å være informanter, taushetsplikt og aktuelle tidspunkt for innsamling. Jeg fikk snakket med både avdelingen og styrer denne dagen. Barnehagen virket positiv fra første stund og har stilt villig opp i prosjektet. Mine informanter har vært grunnlaget for min idé om nyåpning som et sentralt element i min oppgave. Det har gjort at jeg har vært i kontakt med mange personer i denne barnehagen for å finne informasjon.

3.6 Beskrivelse av gjennomføring

I mitt prosjekt har jeg valgt å gjøre to nyåpninger, på den måten har jeg fått erfaringer med hvordan dette gjennomføres og hva som kreves av de voksne. Jeg har endret og satt fram leker under ryddetiden i barnehagen og prøvd å jobbe mest mulig på samme måte som personalet gjør daglig. Dette dokumenterte jeg med praksisfortellinger, notater og bilder.

Gjennomføring av observasjon

I etterkant av nyåpningene har jeg anvendt observasjon for å se hvordan det påvirket barnas lek og utforskning hovedsakelig på det ene fellesarealet som har mest innredning.

Observasjonene har vært både planlagt gjennom løpende protokoll og ikke planlagt gjennom praksisfortellinger. Løkken og Søbstad beskriver løpende protokoll som en metode der observatøren er tilskuer og noterer stort sett kontinuerlig når hendelser finner sted. Det er snakk om en kort tidsperiode, for eksempel tre, fem eller ti minutter (2013, s.52). I mitt tilfelle noterte jeg kontinuerlig i 15 minutter fra barna møtte rommene om morgenen. Dette gjorde at jeg fikk studert nøye barnas møte med endringen i innemiljøet og hvordan leken utspilte seg mellom barna. Ved å være rundt barna da jeg endra rommene, og da de fikk nye møter med materialer oppsto det situasjoner som jeg stoppet opp ved. Gjennom dette fikk jeg skrevet praksisfortellinger som beskriver enkelthendelser i større grad.

Gjennomføring av intervju

Når jeg og pedagogisk leder avtalte tidspunkt for intervjuet ble vi enig om at jeg skulle ha med meg en annen person for å notere underveis. Noen omstendigheter gjorde at personen ikke kunne stille opp, derfor noterte jeg selv. Dette gjorde at intervjuet tok lenger tid enn forventet, og jeg stoppet mye opp for å notere så nøyaktig som mulig. Intervjuet mitt bar

derfor preg av at jeg måtte se mye ned på notatene mine, derfor fikk jeg ikke den samme kommunikasjonen som jeg nok hadde fått om jeg slapp å notere samtidig som vi snakket. Som Kvale skriver «Det er den språklige interaksjonen mellom to mennesker som skaper kunnskap» (I Løkken og Søbstad, 2013, s.104).

Gjennom intervjuguiden min kom vi inn på mange ulike perspektiver rundt tema og det ble mye snakk om lekematerialer. Løkken og Søbstad skriver at «både intervjueren og den som intervjues, får anledning til å vinkle samtalen ut fra egne perspektiver» (2013, s.108-109). Vi gjennomførte dette intervjuet inne på et pauserom hvor vi satt overfor hverandre i sofaer. Dette syntes jeg bidro til en avslappet stemning, som gjorde det mindre skummelt å spørre informanten om å gjenta setninger. Jeg opplevde at jeg hadde fått med meg den viktigste informasjon gjennom notatene mine, og jeg skrev transkripsjonen mer utfyllende rett etter vi hadde avsluttet intervjuet når jeg hadde det ferskt i minne.

3.7 Analysearbeid

Analysearbeid skjer gjennom hele bachelorprosessen fra start til slutt, ved å forberede, samle inn, bearbeide og tolke data (Larsen, 2017, s.113). Postholm omtaler datainnsamling og analysearbeid som gjentatte og dynamiske prosesser. Hun skiller mellom *teoretisk* og *deskriptiv* -analyse hvor sistnevnte enkelt kan forklares som en analyseprosess der man strukturerer datamaterialet og gjør den oversiktlig og forståelig (2010, s.86). Det er denne prosessen jeg nå skal forklare, og ifølge Larsen går analysearbeidet ut på koding, kategorisering og å finne mønstre (2017, s.113).

Analyse av kvalitativ data innebærer å jobbe med en vesentlig mengde tekst. Denne fasen handler også om å redusere datamengden, altså at en fjerner den informasjonen som ikke er relevant for problemstillingen. I analysefasen er det viktig å komprimere, systematisere og ordne datamaterialet slik at det blir mulig å tolke det. (Larsen, 2017, s.113)

Jeg hadde både intervjutranskripsjonen, praksisfortellinger og løpende protokoll som jeg skulle få oversikt over, og analysere for å finne det som var vesentlige for min problemstilling. Jeg anvendte delanalyse i min prosess. Ifølge Larsen forutsetter delanalyser at teksten kan deles opp i ulike utsagn og observasjoner som kategoriseres eller telles opp (2017, s.114). Min analyse innebar at jeg først strukturerte og leste igjennom alt datamateriell for å finne det som var relevant å bruke. Etter at jeg hadde valgt ut de relevante tekstene leste

jeg de flere ganger, og kodet hovedinnholdet med gul markering. Etter det skrev jeg ned innholdet i enda mindre stikkord. Jeg lagde meg en tabell med to ruter hvor jeg hadde råmateriale i den ene boksen og stikkord i den andre. Dermed begynte stikkordene å ta form til ulike tema. Ut ifra dette fikk jeg kategorisert og sortert tekstene under de ulike temaene. Deretter fikk jeg klare mønstre og prosesser som kunne vurderes opp mot eksisterende forskning og teorier (Larsen, 2017, s.115-116). Mine sentrale tema ble innemiljøet, personalet og barna.

3.8 Metodekritikk

I og med at jeg hadde vært i praksis i informantbarnehagen var jeg godt kjent med deres engasjement og deres erfaring rundt mitt tema. Jeg fikk enkelt tilgang til informanten, og jeg kunne komme og observere så mange ganger jeg ønsket. En risiko med å kjenne til barnehagen er at dataen kan bli farget av min personlighet og engasjement. Thagaard sier at deltakende observasjon og intervju er preget av et subjekt-subjekt-forhold mellom forsker og de personer vi studerer, mens kvantitative metodene er mer distansert. En felles utfordring er den mulige innvirkning egenskaper ved forskeren kan ha på forskningsprosessen, og derfor resultatet på forskningen (2018, s.16).

Observasjon og intervju

En forutsetning for bachelorprosessen er konfidensialitet, anonymitet og samtykke. Larsen skriver at kontrolleffekt, førsteinntrykk, innstilling, bakgrunn, tilfeldighet og at vi ikke får med oss alt kan være kilder til feilslutninger ved observasjon (2017, s.125). Om jeg vil det eller ikke så er min bakgrunn gjennom studiet, erfaringer og verdier noe jeg har med meg inn når jeg skal observere, og mine positive eller negative innstillinger til undersøkelsen kan være med å forme den. Larsen skriver slik:

Det er også ulike syn på hvor stor grad det er mulig å være objektiv, og om objektivitet er et mål. Det avhenger blant annet av vitenskapsteoretisk syn. Det er viktig å tenke på at bak all forskning står det mennesker som har sine erfaringer, verdier og holdninger.
(2017, s.14)

Målet mitt har vært å tolke datamaterialet så nøytralt som mulig, men man kommer ikke utenom at man selv må tolke og drøfte i en kvalitativ studie.

Larsen skriver at intervju-effekt, spørsmåleffekt og konteksteffekt er kilder til feilslutninger ved intervju. Dette handler om hvordan intervjuer, omgivelsene, formuleringer og rekkefølgen på spørsmålene påvirker informanten (2017, s.124-125). Mine resultat må ses i lys av de omstendighetene de ble til i, informanten kan ha blitt påvirket av intervjusituasjonen. Thagaard sier «Observasjonsdata og intervjudata bør fortolkes i lys av de kulturelle og sosiale rammer som de personer vi studerer, forholder seg til» (2013, s.58).

Jeg valgt å holde all datamateriell anonymt med fiktive navn, og har ikke meldt inn prosjektet til nsd.no. Dette medførte at jeg ikke kunne anvende lydopptak. Ifølge *Norsk senter for forskningsdata* (heretter kalt NSD) er lydopptak personidentifisering og de skriver «Ved intervju og observasjon registreres data kun i form av notater (ikke lydopptak). Man må påse at det ikke registreres noen navn eller personidentifiserende bakgrunnsopplysninger i datamaterialet» (NSD Personverntjenesten, 2019). Larsen sier at *reliabilitet* handler om at nøyaktighet og pålitelighet ligger til grunn i undersøkelsen. I mitt intervju ble notatene mine grunnlag for transkriberingen. Viktige faktorer for at et intervju skal være av høy reliabilitet er at databehandlingen og da spesielt transkriberingen må foregå på en nøyaktig måte (2017, s. 94 - 95). I og med at jeg ikke anvendte lydopptak kan dette ha bidratt til at reliabiliteten i dette prosjektet ble svekket. Thagaard skriver at *validiteten* er knyttet til forskningens gyldighet, hvor overførbarhet blir viktig – altså, om studiet av en situasjon kan være av relevans i andre sammenhenger (2018, s.180-182). Det kan derfor sies å være høy validitet i kvalitative studier, siden man kan sjekke opp datamaterialet med informanten underveis i intervjuet og observasjonen. Dette gjør min rolle som intervjuer og observatør, relevant for gyldigheten av datainnsamlingen.

3.9 Etske retningslinjer

Thagaard nevner tre sentrale prinsipper for etiske retningslinjer som er informert samtykke, konfidensialitet og konsekvenser av å delta i prosjektet (2018, s.22-26). Under *De nasjonale forskningsetiske komiteene* (heretter kalt NESH) finner vi retningslinjer med utgangspunkt i samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi. Under rettighetene for Hensyn til personer står det at forskeren har et ansvar for å unngå at forskningsdeltakerne blir utsatt for alvorlig skade eller urimelige belastninger (NESH, 2006, Punkt 12). Gjennom mitt prosjekt har jeg holdt opplysninger konfidensielle gjennom å hindre videreformidling og ved å anonymisert

informasjonen. På denne måten har jeg beskyttet informantene mine fra å ta skade av prosjektet. Under retningslinjene for Hensyn til personer punkt 14 står det følgende:

Forskning om barn og deres liv og levekår er verdifull og viktig ... Men bruk av samtykke er mer problematisk ved forskning når barn deltar, enn ved forskning når voksne deltar. Barn er ofte mer villige til å adlyde autoriteter enn voksne er, og de opplever ofte at de ikke kan protestere. De har heller ikke alltid oversikt over konsekvensene av å gi forskerne informasjon.[24] ... Er barna under 15 år, må forskeren vanligvis innhente samtykke fra foresatte. (NESH, 2006, Punkt14)

Dette viser at forskning på barn er både viktig for deres liv, men samtidig har de et krav på beskyttelse. På NSD sine nettsider står det «Personvernforordningen stiller ikke krav til om samtykke gis skriftlig eller muntlig, men du må kunne dokumentere (eller påvise) at samtykke er innhentet. Samtykke skal være gitt gjennom en aktiv handling, for eksempel ved en signatur, å klikke på eller hake av i en boks» (NSD Personverntjenesten, 2018). Jeg skrev samtykkeskjema til foresatte og personalet med en boks de skulle hake av, og informasjonen ble gitt skriftlig og muntlig. I forhold til at jeg nevner 3. års praksis i innledningen, har jeg i tillegg fått muntligsamtykke fra denne barnehagen til å bruke datamaterialet fra utviklingsprosjektet mitt. Jeg har i tillegg brukt bilder i oppgaven som jeg fikk samtykke fra styrer i informantbarnehagen til å bruke.

4. Teori

I teorikapittelet skal jeg presentere ulike teorier og forskning knyttet til min problemstilling. Jeg fant mine drøftingstema etter analysen av datamaterialet. Og temaene som oppsto var; nyåpning, Reggio Emilia, lekematerialer, personalsamarbeid, kreativitet, barns medvirkning, lek og utforskning. Disse blir presentert i denne delen og kommer til å danne grunnlaget for videre drøfting rundt funnene mine. Tidligere forskning og teori er rettet mot min forståelse av fleksible miljø og nyåpning.

4.1 Fleksible innemiljø

Historisk perspektiv

En fleksibel måte å bygge og innrede barnehager på er en relativt moderne tilnærming til det fysiske miljøet. Ifølge Becher og Evenstad har det tradisjonelt sett blitt bygd avdelingsbarnehager med mange små rom. I nyere tid er det økt fokus på mer åpne og fleksible løsninger (I Krogstad et.al, 2012, s.93-97). Med tanke på denne trenden har man også gått mer bort fra den så kalte «hjemmestilen» som mange barnehager bar preg av før. Nordin-Hultman gjorde en studie i 1995-1996 hvor hun samelignet svenske barnehager med hjemmestilen, og engelske med fokus på skapende arbeid. Hun konkluderte med at de Engleske barnehagene med fokus på fleksible og åpne løsninger fremmet barns medvirkning og subjektskapning i større grad (I Krogstad, 2012, s.99). Høyland og Hansen skriver at det fysiske miljøet lager rammer for læringsmiljøet i barnehagen og kan både virke positivt og negativt for hverdagslivet. De påpeker at «Økt bevissthet og forståelse vedrørende de fysiske omgivelsenes betydning kan hjelpe personalet i barnehagen til å utnytte rommet som den «tredje pedagog» i sitt arbeid» (I Krogstad et.al, 2012, s.23).

Fleksibilitet

Kirkeby (2005) presenterer begrepet *mulighetsfelt* og mener at fleksibilitet og differensiering henger sammen i organisering til økt mulighetsfelt. Han knytter barns muligheter til fleksible løsninger til tre aspekter. De dreier seg om at barna forsøker å;

1. finne rom å trekke seg tilbake i
2. finne muligheter til å avgrense sin læring, aktiviteter eller lek for å gå i dybden på det de er opptatt av

3. finne rom som har potensiale for endring slik at de kan sette sin karakter på rommet. Her søker de å møblere og omforme rommet slik at det kan brukes slik de ønsker, (I Krogstad.et.al, 2012, s.103).

Ifølge *Rammeplanen for barnehagen* står det at «Barnehagen skal legge til rette for progresjon gjennom valg av pedagogisk innhold, arbeidsmåter, leker, materialer og utforming av fysisk miljø. Barn skal få utfordringer tilpasset sine erfaringer, interesser, kunnskaper og ferdigheter» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.44). I forhold til hva barnehagen skal romme og tilby barna skriver Thorbergsen at

rommene må være åpne for stadig nye muligheter og derfor kunne omformes. Ikke minst for lek, og forberedelse til lek, krever et fleksibelt miljø. Barnehagens rom bør være som scener som kan omformes til nye leketemaer og opplevelser. Rommene bør derfor kunne endre estetisk karakter og kunne omformes til andre funksjoner. Det skal mye kunnskap og kreativitet til for å innrede en tradisjonell avdeling til et fleksibelt miljø som kan dekke alle barnehagens ulike typer behov. (2007, s.25)

Fønnebø skriver at barna har rett til fleksibilitet og romlighet og knytter dette opp mot ytringsfrihet (2014, s.13). Dette kan ses i sammenheng med Nordin-Hultman (2004) studie om barnas påvirkning av det pedagogiske miljøet. Hun mener at valgfrihet og materialtilgjengelighet henger sammen med barns subjektskapning og atferd. Om barnet har god tilgang på materialer og utstyr finner de aktiviteter å engasjere seg i og meningsfulle materialer de kan utforske. Dette bidrar til færre korrigeringer og heller opplever flere positive tilbakemeldinger. Slik oppstår det en dialog som forsterker følelsen av å bli akseptert og stimulerer til mer positiv læring (I Thorbergsen, 2007, s.73).

Hva sier rommet?

I en artikkel om lekemiljø forteller Brendeland (2018) om hennes interesse for lek og hvordan hun har hjulpet barnehager med å utforme lekerom. Hun bruker da å stille seg i barnehøyde og spørre seg selv: sier dette rommet «Der er du! Jeg har ventet på deg. Jeg vet akkurat hva du liker å holde på med. Kom og se hva jeg har som vi kan utforske sammen» eller «Oi! Der er du allerede. Og jeg som ikke har rukket å ta opp stolene engang» (I Sandgrind, 2018). Måten rommene tar imot barna på blir vesentlig for barnas væremåte. Laike (2002) forteller om rommets kompleksitet, helhet og romlighet som tre viktige faktorer for barns måte å være på.

Kompleksitet betyr mengden av visuell informasjon, og handler om helheten og harmonien av elementene i rommet. I en pedagogisk sammenheng virker rom med høy kompleksitet og helhet stimulerende (I Thorbergesen, 2007, s.19 - 20). Brendeland (2018) sier det slik: «Hvis rommet fremstår uforberedt, med leker slengt litt tilfeldig inn i en hylle, vil barna også kunne oppleve at de blir tatt imot litt tilfeldig» (I Sandgrid, 2018).

Reggio Emilia

Reggio Emilia er en barnehagepedagogisk filosofi med opprinnelse i en Nord Italiensk by med samme navn. Filosofien bygger på sterke demokratiske verdier. Loris Malaguzzi var den første barnehagesjefen i Reggio Emilia som står bak mye av grunntankene, og er spesielt kjent for diktet *Et barn har hundre språk* som skal symbolisere de uendelige måter man kan forstå verden på (Norsk Reggio Emilia Nettverk, 2019).

Ifølge Seland kan fleksible barnehager forstås som en måte å innføre ideer fra Reggio Emilia inn i de norske barnehagene. Hun påpeker derimot at denne pedagogikken legger liten vekt på barns fantasilek, gjennom å ha sterkt kodede fagrom som verksteder og atelierer. Derfor burde Reggio Emilia-inspirerte barnehager ha fokus på en innredning med tanke om å skape helhet og balanse i forhold til utforskning og eksperimentering, men også for fantasilek. Dette er måter å kunne møte komplekse følelser, lyster og behov, for både lek og læring (Seland, 2011, s.51-52). Reggio Emilia barnehager vektlegger mål om å konstruere og organisere rom hvor barn gis anledning til utforskning, både alene og sammen med andre (Rinaldi, 2006, s.96). Og Becher og Evenstad (2012) sier at i Reggio Emilia «ses arkitektur, estetikk, planløsning og innredning som aktive medspillere i barns læringsprosess på linje med pedagogisk involvering» (I Krogstad.et.al, 2012, s.99).

Frisch skriver at Reggiobarnehagene har utviklet og vektlagt det pedagogiske og estetiske miljøet rundt barna så sterkt at rommet kalles *den tredje pedagog*. Den første er pedagogen som læreren, den andre er barna som lærer av hverandre og den tredje er rommet som vil si det fysiske miljøet (Frisch et.al. 2018, s.49). Mange norske barnehager kaller seg «Reggio Emilia-inspirert» hvor det å se barnet som kompetente og skapende individer er grunnleggende. Kunstfagene får også en sentral rolle med en lekende holdning og stor fantasirikdom. Pedagogikken er i stadig endring, men grunnholdninger om nysgjerrighet, utforskning og deltakelse står fast (Bråten & Kvalbein, 2014, s.207-208).

4.2 Personal

I et intervju utført av Thorbergsen (2007) finner vi gode eksempel på hvordan arbeidet med innredning og endring kan øke bevisstheten til personalet rundt det fysiske miljøets betydning. Han intervjuet to informanter fra en barnehage hvor de hadde et prosjekt, med fokus på endring av innemiljøet. De svarte blant annet: «Jeg tenker nøyere gjennom hva barna skal erfare og oppleve og hvilke leker de skal ha. Jeg tenker nøyere på hvor ting skal plasseres ... engasjementet med å jobbe med miljøet er motiverende i seg selv» (Thorbergsen, 2007 s.133-135).

Innledningsvis snakket jeg om at nyåpning i informantbarnehagen min har blitt en del av deres organisasjonskultur. Bang (1998) definerer begrepet som «de sett av delte normer, verdier og virkelighetsoppfatninger som utvikles i en organisasjon når medlemmene samhandler med hverandre og omgivelsene» (I Gotvassli,2013, s.218). Gotvassli skriver at kulturen er med på å gjøre barnehager forskjellig fra hverandre, og kaller organisasjonskultur for et slags sosialt lim. Han påpeker også viktigheten med byggene og de pedagogiske materialene som sentralt for kulturens grunnlag (2013, s.217-218).

Personalsamarbeid

Det å drive kulturen videre og skape endringsvillige organisasjoner er en omfattende prosess. Gotvassli mener endringsledelse dreier seg om «det å gå foran», hvor ledelsen må være basert på en klar visjon om endring. Han mener det er viktig å kjenne til hvor stor vilje og evne det er for endring blant personalet, som han kaller *endringsberedskap*. I denne sammenhengen snakker han om en trinnvis endring hvor man starter i det små, og han påpeker *motivasjon* som en viktig faktor. Motivasjon kan defineres som drivkraften bak en viljebestemt handling. En leder som øker motivasjon hos medarbeiderne frigjør altså energi hos dem (Gotvassli, 2013, s.151&265). Barnehagen som organisasjon består som regel av mange barn og voksne, og samarbeid blir dermed sentralt i et slik felleskap. Kazenbach og Smith (1993) definerer *team* som «mindre antall mennesker med komplimentære ferdigheter, forpliktelser til en felles hensikt» (Gotvassli,2013, s.170). Team bærer preg av at alle er avhengig av hverandre gjennom ulik kompetanse og ferdigheter, og gjennom dette samarbeidet øke kvaliteten.

Barns medvirkning

Wolf mener personalet ikke alltid ser lekemulighetene i omgivelsen på samme måte som barna gjør. Hun skriver at det er «viktig at personalet søker etter barns perspektiver og forsøker å ta barns uttrykk og oppfatninger i betraktning og på alvor i planleggingen og tilretteleggingen av pedagogiske miljøer» (2017, s.72). Selv om barns lek kan oppstå overalt, har personalet likevel et ansvar for å tilrettelegge for lek. Eide og Winger (2018) gjorde en studie som viser at de yngste barna ofte løper eller går rundt som tomt tidsfordriv i store rom. De mener medvirkning handler både om å bli sett, delta og erfare gruppetilhørighet. Store areal er ikke nok i seg selv, men utstyr, fleksibel organisering og et reflektert personale er også vesentlig (Jansen, 2019, s.112).

I Barnehageloven §3 *Barns rett til medvirkning* står det at alle barn har rett til å gi uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet og at disse synspunktene skal vektlegges (Barnehageloven, 2005). I *Temahefte om de yngste barna i barnehagen* (2006) står det at det kan være en utfordring å fange opp interesser, uttrykk og prøve å tolke disse på en ansvarlig måte med tanke på de yngste barna. Medvirkning handler om at de voksne ser hva slags aktiviteter som ser ut til å gi mening for barna, og at personalet planlegger virksomheten etter dette. Likevel er det viktig at de voksne ikke bare slår seg til ro med hva barna ser ut til å ville, men utfordrer og inspirerer til nye aktiviteter og muligheter (Sandvik, 2006, s.20-21). Personalet har dermed et ansvar for å fange opp hva som rører seg i barnegruppen og barnets ønsker for innemiljøet, samtidig som man må utfordre til nye aktiviteter og erfaringer. Wolf skriver at «Rikholdige og frodige lekemiljøer med varierte oppfordringer og muligheter til lek, vil derimot være inspirerende miljøer i seg selv, og kan i større grad fremme og berike den spontane barneinitierte leken» (2017, s.73).

4.3 Barna

Lek

James, Prout & Jenks (1998) presenterer metaforen *human beings* som et moderne og fremtredende syn på barn. Her står barnet som subjekt i sentrum som fullverdige mennesker, med tanker, følelser og meninger (Bae, 2007). I FN's *Barnekonvensjon* Artikkel 31 står det om «barnets rett til hvile og fritid og til å delta i lek og fritidsaktiviteter som passer for barnets alder» (Barne-og familiedepartementet, 1989). Lek er altså en rett barna har, det er likevel mange ulike teorier og definisjoner på lek. Huizinga (1956) presenterte en teori om det lekende mennesket, hvor lek er et kulturelt fenomen og han mener at alle mennesker leker (Wolf, 2017, s.21). Lekteoretikeren Vygotsky mente leken var den viktigste kilden til utvikling av tanker, vilje og følelser. Han mente også at alle mennesker er kreative, også de yngste barna (Lindqvist, 1997, s.77-78).

I forhold til mitt perspektiv på lek i denne bacheloroppgaven, altså med utgangspunkt i relasjonen med de fysiske omgivelsene, ser jeg denne beskrivelsen relevant: «Lekens kjennetegn er at barnet kan bryte forbindelsen mellom tingene og deres egenskaper, og gi dem nye betydninger» (Lindqvist, 1997, s.36). Fønnebø skriver at

Materialene og tingene kan være kjente, men blir satt sammen på nye måter og i nye sammenhenger. Når det ukjente samspiller med omgivelser, mellom noen i et fellesskap, kan det handle å skape nye ideer vi ikke hadde klart å frembringe alene (Fønnebø,2014, s.122).

I leken skjer det omdanningsprosesser hvor gjenstandene kan bli det barna ønsker gjennom fantasien. I denne sammenheng snakker Lindqvist om å skape *lekverdener* med barna. Her snakker hun også om at disse verdene burde være synlig i den fysiske utformingen av lekemiljø (1997, s.89).

Lekformer

Jeg har valgt å fokusere på rolle og konstruksjons -lek under min bacheloroppgave. Trageton beskriver konstruksjonslek som lek med materiale og knytter dette til forming. Mens han beskriver *rollelek* som nært knyttet til dramafaget (2007, s.10-11). Lindqvist beskriver *rollelek* som «barnas måte å reprodusere og lære seg det sosiale livet på» (Lindqvist, 1997, s.76). Og Thorkildsen beskriver rollelek som det å improvisere til og bruke erfaringer for å gi

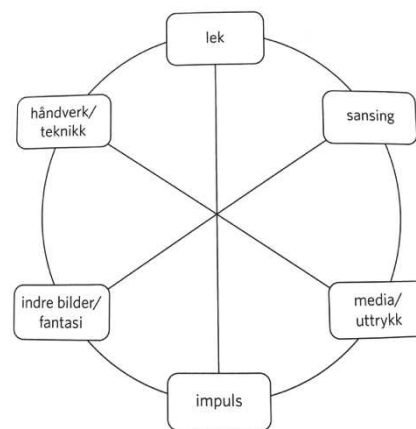
liv til karakterer. For barna er det naturligvis mer snakk om utforsking enn analytisk tilnærming til rollen (Bakke.et.al, 2011, s.112).

Fantasi og kreativitet

Fønnebø skriver at *kreativitet* i en barnehagesammenheng vil handle mye om *divergent tenkning*. Det er knyttet til originalitet, idérikdom, fleksibilitet og det lekende. Kreativitet handler mye om evnen man har til å komme opp med nye ideer og sammenhenger. Hun skriver videre at ideer fra de yngste ikke trenger å uttrykkes med ord. Det kan like godt være lyder, blikk og kroppslige uttrykk. Ideene skaper impulser til uttrykk, som kan være å bevege seg, flytte på noe og utforske. Hun påpeker at det er viktig å ta barns undring på alvor, for fantasien er en verdi i seg selv. Fønnebø siterer Leontjew som hevder «at jo mer barn leker, og jo mer inspirasjon personalet gir leken, desto mer vil fantasien og kreativiteten gis næring» (Fønnebø, 2014, s.121-123). Thorkildsen skriver at *improvisasjon* er nært knyttet til leken og det handler om å finne på noe innenfor planlagte rammer. Hun påpeker at improvisasjon er en måte å åpne opp fantasien (Bakke et.al, 2011, s.113).

Rossmodellen knyttet til de yngste barna

Malcom Ross har laget en modell (1978) med forutsetninger for kreative prosesser og lek. Line P. Kristiansen (2009) har videreutviklet Rossmodellen, hvor hun har flyttet begrepet *impuls* ut i samme sirkel. Dette for å synliggjøre at dette ikke er en lineær prosess, men at nye ideer gir impuls til nye prosesser (Fønnebø, 2014, s.125).

Figur 4. Rossmodellen for de yngste:
Hentet fra (Fønnebø, 2014, s.124)

Presentasjon av materialer

I forhold til nyåpning står *estetikk* sentralt, og man har en forståelse av at rommene må se innbydende og fine ut for barna. Ifølge Bakke (2013) får de yngste barna gjennom utforskning av materialer en estetisk opplevelse. Hun forklarer begrepet *estetisk* i et småbarnsperspektiv som «det som lar seg sanse». Og hun skriver at de yngste opplever verden på en litt annen

måte enn eldre og kaller dette *toddlerstilen*. Hun skriver at «smårollinger vil smake på verden, de vil bruke kroppen for å utforske alt; materialer, gjenstander og egne muligheter» (I Haugen et.al, 2013, s.239). Fønnebø skriver at estetikk fra et voksenperspektiv handler om at noe er vakkert, mens for barn handler det om å forholde seg sanselig til verden. Hun siterer Sæbø (2011) som definerer estetikk med «det å erkjenne og forstå gjennom sanse- og følelsererfaringer» (Fønnebø, 2014, s.127-128). Denne måten å tenke estetikk på kan ses som sentralt i innredning og organisering med tanke på nyåpning. Seland skriver at rommenes verdi kan vurderes ulikt av barn og av ansatte. Hun sier at «det kommer til uttrykk ved at noen rom er mer populære blant barn, enn blant de ansatte. Dette kan si oss noe om barns perspektiv i forhold til medvirkning og hverdagsliv» (2011, s.28). I denne sammenheng kan begrepet *affordance* være relevant, og Gibson (1979) sier dette handler om hvordan ulike materialer byr på ulike muligheter for barna (I Fredriksen, 2013, s.26).

Lekematerialer

Trageton deler opp lekematerialer fra ustrukturerte til strukturerte leker, hvor han viser eksempler fra leire til StarWars -figurer. Han mener at strukturerte lekematerialer gir barnet mindre skapende og transformerende egenskaper. Ustrukturerte materialer, som sand og byggeklosser, kan dermed gi flere muligheter til fantasi og omforming til det barnet ønsker (2007, s.99-100). Fønnebø skriver at Trageton bidro til en ny tanke om hva som kan forstås som leker i barnehagen, og tok formskapning «ned på gulvet». Dette gjorde at barnehager åpnet øynene for at det ikke bare er fabrikkproduserte leketøy som gir utbytte for barn, men også andre material som formings og gjenbruks-materialer (2014, s.90). Slik som Birgitta K. Olofsson (1987) sa det «Barn behøver inte leksaker, man saker att leka med!» (Trageton, 2007, s.98).

Figur 5. Sand som eksempel på ustrukturert lekemateriale

5. Funn og Drøfting

I denne delen vil jeg presentere ulike funn fra datamaterialet mitt og drøfte dette opp mot teorien som er presentert i det foregående kapittelet. Jeg har valgt å ha med utdrag fra intervjuet og observasjoner som jeg ser er relevant for min problemstilling. I teksten kommer jeg til å kalle min intervjuinformant for Anne for å gjøre teksten mer leselig. Jeg har valgt å dele opp min drøftingsdel i tre tema *rommet*, *personalet* og *barna*, for å gjøre den mer oversiktlig. Jeg presenterer ikke noen ny teori i denne delen, men henviser til teoridelen. I tillegg kommer jeg til å bruke min egen erfaring med gjennomføring av nyåpning som grunnlag for enkelte påstander.

5.1 Rommet: Nyåpning som metode

Informantbarnehagen er i tråd med den moderne måten å tenke fleksibelt og åpent om barnehagens bygg og innredning (Becker og Evenstad). Det er forsket mye på fleksible innemiljø gjennom teoretikere som Thorbergesen (2007), Seland (2011) og Kirkeby (2005). Fleksibilitet blir omtalt som nødvendig, mulighetsskapende, og en viktig del av hva barnehagen skal være i dagens samfunn. Det å derimot skape et fleksibelt miljø på en tradisjonell avdeling krever kreativitet og kompetanse (Thorbergesen, 2007). En måte å skape slike varierende og fleksible miljø på for barnehager kan være å anvende nyåpning. Jeg skal begynne med å se på hva Anne svarte på spørsmålet om hva nyåpning går ut på:

Vi gjennomfører nyåpning hver dag. Og flere ganger om dagen. Når man rydder opp i løpet av dagen, er det en tanke om å gjøre det innbydende, spennende og lage inspirerende rom. Noen ganger til og med provoserende.

Anne presenterer et bevisst mål om å skape innbydende og spennende rom som trigger barnet til noe skapende, men hvordan kan vi vite hva som er innbydende og spennende for barna? Siden dette er en småbarnsavdeling kan en utfordring ifølge (Sandvik, 2006) være nettopp det å vite hva barna selv finner inspirerende. Ikke alle barna har et verbalt språk å uttrykke seg med. På en småbarnsavdeling blir det viktig å bli godt kjent med barnas interesser og hva som inspirerer dem til lek og utforskning, slik at personalet kan vedlikeholde barnas medvirkning (Sandvik, 2006). Rommets verdi som Seland (2011) presenterer har mye med estetikk for små barn å gjøre. Voksne og barn kan oppleve omgivelsene ulikt og derfor kan tilrettelegging for

toddlerstilen være utfordrende. Som nevnt tidligere handler estetikk for toddlere mer om det sanselige og kroppslige, og hva som blir innbydende og spennende for dem blir da avhengig av om personalet har kompetanse på målgruppen. Det blir også viktig å tørre å tenke kreativt for å utfordre barna (Bakke, 2013). Jeg erfarte ved å gjennomføre nyåpning at det ikke alltid er lett å vite hva barna kommer til å finne inspirerende og spennende med det fysiske innemiljøet. Her er et eksempel hentet fra en løpende protokoll som synliggjør barnas blikk for lekmuligheter. I denne situasjonen foregår leken rundt en pult, og det er lagt ut noen matter under den:

Observasjon 1

<p><i>Jentene springer raskt under pulten</i></p> <p><i>Gutten springer forbi pulten</i></p> <p><i>Den ene jenten roper «nei, nå kommer han og tar oss»</i></p> <p><i>Jentene spenner kroppen, ser på hverandre med store øyne.</i></p> <p><i>De tar hverandre i hendene</i></p> <p><i>De smiler og fniser litt.</i></p>	<p><i>Det ligger noen matter under pulten.</i></p> <p><i>Avdelingens pc står oppå denne pulten, og en barnehagelærer sitter på en stol med bena under pulten.</i></p>
--	---

I denne situasjonen finner barna pulten interessant for lek. Sandvik (2006) nevner at personalet skal planlegge det fysiske miljøet for barns inspirasjon til nye aktiviteter og muligheter. Her ser vi at barna finner et lite rom under pulten som en mulighet. Dette kan forsterke teorien til Kirkeby (2005) om at barn trenger rom som kan omformes og brukes slik de ønsker, og de trenger rom for å trekke seg tilbake. I den forstand kan vi diskutere barnas behov for både små og store rom. I moderne barnehager som nevnt i Krogstad et al (2012) kan man se en tendens til åpne løsninger med for eksempel mange store vinduer, store fellesareal og mange barn. I denne sammenhengen vil jeg påpeke at nyåpning kan være noe enhver barnehage kan innføre for å skape et mer fleksibelt miljø. Det trenger ikke være store åpne rom. Man kan begynne med å finne ut hvilke møbler og materialer som er mulig å flytte på og omforme. I tradisjonelle avdelinger som har små rom og fastmonterte møbler, kan man også lage små innbydende utstillinger av materialer i for eksempel hyller, på bord, i vinduskarmer eller under pulten som vi så i observasjonen overfor. Dette kan ses i sammenheng med teorien til Eide og Winger (2018) som går ut på at store arealer ikke er nok,

men utstyr, fleksibilitet og personalets tanker er like viktig. Og slik Anne nevner i intervjuet er det denne tanken om variasjon og estetikk som bidrar til flere lekmuligheter. Hun nevner også at nyåpning krever at personalet må komme opp med nye ideer og være kreativ, og at dette kan ses som en utfordring for mange. Min erfaring gjennom observasjonen over, er at det er helt nødvendig å lære av barna for å forstå hva de finner interessant. Hvordan man lager det fleksible miljøet handler om å tilrettelegge for barnas muligheter gjennom hva barna selv ønsker (Sandvik, 2006).

En av mine erfaringer var at personalet ikke kan vite nøyaktig hva som kommer til å oppstå i relasjon barn og rom. Det at barna møter nye måter å se rommet på hver dag bidrar til å skape et spennende miljø. Utdraget fra den løpende protokollen viser derimot at man har en tanke om hva man vil tilby barna. Jeg tenkte ikke at pulten var det barna kom til å finne mest spennende i nyåpningen, men jeg utelukket ikke denne mulighet. Ved å legge mattene der synliggjorde jeg at det også var et areal som var ment for barna. Jeg velger å tolke dette som en måte mattene kommuniserte til barna at «her er det også lov å leke». Dette viser hvordan barnas *affordances* blir synlig, gjennom hvordan hvilke muligheter barna finner i omgivelsene (Gibson, 1979). Videre på spørsmålet om hva nyåpning er, kommer Anne inn på Reggio Emilia som tema hvor hun sier:

Rommet skal kalle på noe dialog. Det er en tanke om at disse tre pedagogene skal snakke sammen, i forhold til Reggio Emilia filosofien. Og dette er viktig for at vi skal vise barna respekt også. I forhold til morgenen er det jo en gavepakke for de som kommer først.

Anne påpeker at barnehagen er inspirert av Reggio Emilia -pedagogikken. Som jeg presenterte tidligere har denne pedagogikken stort fokus på eksperimentering og undring (Krogstad, et.al, 2012). Og Seland (2011) stilte seg kritisk til Reggios sterkt kodete rom som hun mente kan bidra til lite fokus på fantasilek. Med nyåpning som metode sier Anne at de prøver å legge til rette for rollelek og fantasilek. Nyåpning kan være en mulighet til å tilføre sterkt kodete rom eller tradisjonelle avdelinger mer fleksibilitet til et større *mulighetsfelt* (Kirkeby, 2005). Anne forklarer at nyåpning går ut på å flytte og skape nye lekeområder, og dette kan bidra til nye lekemuligheter med samme møbel og material -mengde. Dette kan være en måte å få en tradisjonell innredning og materialer til å bidra til ny utforskning, kreativitet og lek for barna (Thorbergsen, 2007).

Ifølge Anne har de en tanke om *den tredje pedagogen*. Rinaldi (2006) nevner at for Reggio Emilia-pedagogikken er det viktig at barna får mulighet til å utforske rommet både alene og sammen med andre. Om rommet skal bidra til en slik dialog er man avhengig av at rommet er tilrettelagt for målgruppen og av barnets interesse. Sett i lys av Nordin-Hultman (2004) sin forskning på det pedagogiske miljøets påvirkning på barna, virker det som at informantbarnehagen har en tanke om at rommet skal bidra til en lik dialog. Dette kan igjen bidra til en positiv atferd og barnas subjektskapning. Ved å ha et inspirerende og innbydende rom sier Anne at vi viser barna respekt. Ifølge forskningen til Nordin-Hultman (2004) er det viktig med en god materialtilgjengelighet og valgfrihet, slik opplever barn i større grad positiv tilbakemelding fra de voksne. Nyåpning kan dermed bli en metode som kan styrke de tre pedagogenes dialog med hverandre, hvor utforskning både alene og med andre blir viktig. På spørsmålet om hvor det oppstår mest lek og samspill kom Anne inn på rommets estetiske betydning. Hun sa:

Vi har et ønske om at det skal være en kvalitet og se estetisk vakkert ut i forhold til rommene, at de får den «wow-opplevelsen». Rommene skal skrike inspirasjon, se fint ut, arrangeres og barna skal føle seg velkommen gjennom rommene.

Dette svaret forklarer hva nyåpning skal bidra til, hvor denne «wow-opplevelsen» blant barna er sentralt. Laika (2002) snakker om kompleksitet, og hvordan man opplever rommene. I teorien om høy og lav kompleksitet kan man se på mengden elementer, og det er med dette viktig med en høy helhet for å skape et rom hvor innredningen virker støydempende og estetisk tilfredsstillende. Thorbergsen nevner i denne sammenhengen at «rom gjør minst like sterke inntrykk på små barn som på voksne» (2007, s.23). Estetikken i den forstand at rommene ser vakre ut, er like viktig for de yngste barna som opplever mange nye sanseintrykk i løpet av en dag (Thorbergsen, 2007).

Anne snakket også om hvilken kvalitet materialene har, og at det estetiske har noe å si for barnas inspirasjon til lek. Estetik for småbarn kan være å utforske materialer, og det sanselige er vektlagt (Bakke, 2013). Innbydende for småbarna er slik jeg tolker det en innredning som innbyr til en sanselig opplevelse. Hvordan materialer blir utstilt og presentert er sannsynligvis like viktig for motivasjonen til barn som for voksne. (Thorbergsen, 2007).

5.2 Personalet: Å skape et fleksibelt miljø gjennom nyåpning

Skal man sette i gang nyåpning i en barnehage kreves det ifølge Anne et personal som er engasjert og som tør å endre, omforme og være kreativ. Et av spørsmålene var: Hvorfor har dere valgt å ha nyåpning som rutine? Anne presiserte her at de ikke kaller det en rutine, siden det aldri er definert slik, og svarer:

Det er ikke noe vi har fastsatt eller sagt egentlig. Nyåpning er veldig personavhengig og det kreves et engasjement. Det er ikke en selvfølge for alle, og derfor er det igangsatt av de som brenner for dette. Bevisstheten hadde økt tror jeg om vi hadde gjort det som en rutine hvor vi hadde gått på en fast rundgang på hvem som hadde ansvaret for å lage nyåpning.

Her påpeker Anne at det ikke er fastsatt at det skal gjennomføres nyåpning. Hun mener nyåpning er personavhengig. Med tanke på hva Gotvassli (2013) skriver om endringsberedskap, er det viktig å kjenne personalet og deres evner til endring. Nyåpning krever ifølge Anne at man er engasjert. Like viktig er det å akseptere at alle har ulike kvaliteter i et teamarbeid. Noen brenner for temaet *barn og rom*, og har evne til å komme med nye ideer til lekemiljøer hver dag. Andre kan finne dette svært utfordrende. Skal nyåpning eller andre rutiner innføres må det være et fokus på å bygge hverandre opp og øke motivasjonen hos ansatte for å få det til å fungere i praksis (Gotvassli, 2013). Videre forteller Anne

Nyåpning er bare blitt en del av kulturen vår og organiseringen. Mellomvaktene skal rydde og ordne kjøkkenet, og da har det blitt naturlig at man da ordner til nyåpning til neste dag. Men dette krever at man lager seg gode systemer. Men det har aldri blitt definert nyåpning spesifikt i dagsrytmen. Det har bare blitt en del av kulturen. Og den kulturen var også på den gamle barnehagen, så det er noe vi har hatt lenge. Jeg vil si vi har lært oss til å ha en delingskultur i barnehagen som helhet og inspirere til å gjøre endringer og jobbe med rom sammen. Vi sirkulerer materialer på avdelingene, og det er lov å stjele ideer. Vi har felles tanke om refleksjon og jobber med rom, materiale, pedagogrollen og deler det vi kan her.

Man kan kalle nyåpning en del av organisasjonskulturen i denne barnehagen. Det har vært en lang utviklingsprosess, og dette er noe som går naturlig inn i dagen. I følge Bang (1998) handler organisasjonskulturen om felles verdier, normer og virkelighetsoppfatninger. Alle barnehager er ulik på sitt vis med ulik kultur. Nyåpning vil jeg si er et eksempel på en egen teori som har blitt til en praksis. Dette er noe andre barnehager kan bli inspirert av. Gotvassli (2013) mener en viktig del av *endringsledelse* er at lederen «går forran».

Informantbarnehagens lange endringsarbeid med rommene, viser ikke bare en ledelse som har gått forran, men et sterkt, interessert og handlingsdyktig personale. Gjennom grunntanker fra Reggio Emilia pedagogikken om rom, gjennom kafearbeideren hvor de fikk begrepet nyåpning, og gjennom personalets engasjement har de greid å realisere nyåpning til å bli en del av deres praksis. Den som «går forran» trenger ikke være en i ledelsesposisjon. Det kan for eksempel være assistenten, fagarbeideren, foreldre eller studenter, som med sitt engasjement og interesse setter i gang prosesser og motiverer teamet.

Som Anne sier er det engasjementet, felles refleksjon og viljen som driver personalet. Ikke fordi det er definert i noe dagsrytme, men fordi de ser dette har en positiv effekt for barna og innemiljøet. Dette kan ses opp mot intervjuet som Thorbergesen (2007) gjorde, hvor de nevnte at «engasjementet med å jobbe med miljøet er motiverende i seg selv». De skaper motivasjon gjennom hverandres engasjement. Min erfaring, og som Anne nevner under intervjuet, er at kreativ og god organisering er viktig for å kunne gjennomføre nyåpning. En utfordring er å komme opp med ideer, og å gjennomføre dette på den tiden man har til rådighet i løpet av en dag. Ifølge Huizinga (1956) sin teori om at alle mennesker leker, er det å ha et lekende personale relevant for å kunne skape spennende lekemiljø og rom.

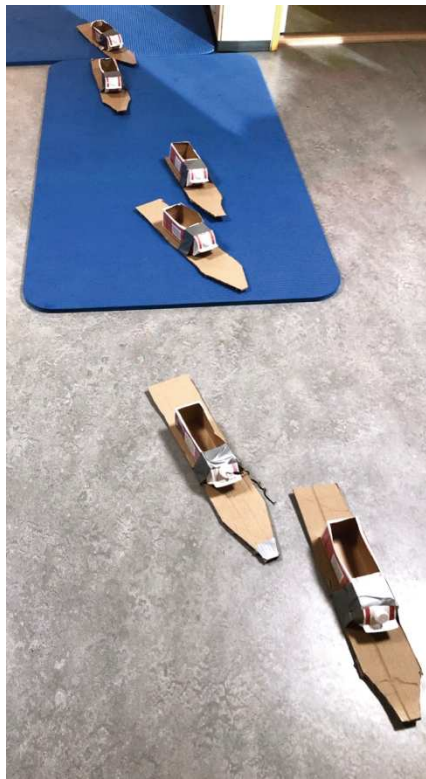
5.3 Barna: Å fremme barns lek, utforskning og kreativitet

På spørsmålet om hva Anne tenker om nåværende miljø på avdelingen svarte hun at det er for mye tradisjonelle lekematerialer. Hun foretrekker mer udefinerte leker. På spørsmålet om å utdype, svarte hun:

Jeg tenker mer rør, stoff, utkleddingsklær og tekstur. Leker man kan mikse, bygge, bære rundt og så videre. Jeg ønsker for eksempel å bytte ut bilene.

Anne snakker om hvilke materialer hun syntes det ligger mest læring og undring i. I den forstand er teorien til Trageton (2007) om strukturerte og ustrukturerte leker relevant å diskutere. Anne forteller at det blir mange ulike tanker og meninger i et team. Og hun opplever at mange er redd for å slippe til udefinerte leker. Sett i lys av Olofsson (1987) som mente at barn ikke trengte leketøy men saker å leke med, ser jeg likheter med Anne sine tanker rundt materialer.

Anne nevner også at hun ville tatt inn en hel skog om det var mulig, og sa at gjenbruks og naturmaterialer er hva hun ønsker et flertall av. Slike lekematerialer sier Trageton (2007) kan gi fler muligheter for fantasi og kreativitet, men burde ikke barn erfare både strukturerte og ustrukturerte lekematerialer i barnehagen? Anne sier i denne sammenhengen, at jeg hadde fått ulike svar rundt materialene om jeg hadde spurt andre fra barnehagen. Hun sier at noen sikkert kan finne biler og dukker som det aller viktigste materialtilbudet. I denne oppgaven kommer jeg ikke til å gå mer inn på ulike lekematerialers grad av kvalitet for barna, men på hvordan de materialene som er tilgjengelig blir presentert. Her er noen bilder og et utdrag fra en løpende kontroll, som kan vise betydningen av plassering av materialer og det å bruke hele rommet:

Figur 6. Nyåpning: Melkekartongski 1.

Figur 7. Nyåpning: Melkekartongski 2.

Observasjon 2

<p><i>To barn går med skiene bort til kostymene.</i></p> <p><i>Et barn tar på seg en rød veske og en hatt.</i></p> <p><i>Det andre barnet tar på en jakke.</i></p> <p><i>Hun sier «nå skal vi på tur»</i></p> <p><i>Hun ser på flere barn i rommet</i></p> <p><i>Hun sier høyt «kom da! Nå går vi, vi skal på tur til hytta».</i></p>	<p><i>De to barna var 3 år</i></p> <p><i>Papirskiene er plassert midt på gulvet.</i></p> <p><i>De er noe nytt jeg satt fram til i nyåpningen.</i></p> <p><i>Skiene er tenkt som blikkfang.</i></p>
---	--

I denne situasjonen har jeg lagt ut noen ski laget av melkekartonger, som nye elementer til nyåpningen. Disse plasserte jeg midt i rommet, og når barna kom inn i rommet var dette det første barna gikk bort til. Materialene ga tydelig noen nye impulser til lek, som er i tråd med Rossmodellen knyttet til de yngste (se figur 4). Gjennom å tilføre noe nytt får barna nye møter som igjen blir nye måter å uttrykke seg på. Leken og kreative prosesser er avhengig av impulser og de andre elementer i Rossmodellen for å bidra til ny lek og læring. Ved å plassere materialene som en sti midt i rommet er det en bevisst plassering, og dette kan også bidra til å synliggjøre at barna ikke blir tatt imot på en tilfeldig måte (Brendeland, 2018). I

observasjonen ser vi også en rollelek blant barna, hvor de skal på hyttetur. Her skjer det en omdanningsprosess hvor lekematerialene blir til turutstyr, og rommet blir til en hytte. Utkledningsklærne og skiene har mest sannsynlig gitt barn assosiasjoner til en tidligere erfaring eller kunnskap om begrepet hyttetur (Lindqvist, 1997). Malaguzzi synliggjør barnets mange uttrykksmåter gjennom diktet *Et barn har hundre språk*, og i forhold til å legge til rette for det fysiske miljøets innhold er dette noe å tenke på. Anne påpeker hvor viktig det er å utforske uttrykksmåter for de yngste, gjennom formings- og kunstfaglige prosesser. Med spørsmålet om hvilken påvirkning innemiljøet kan ha på barns utforskning og samspill, kom vi inn på musikk og instrumenter i forhold til rommene. Her fortalte Anne slik:

Vi har for eksempel masse instrumenter fram til barna, dette er det nok ikke alle barnehager som har. Det er en fantastisk mulighet og virkningsfullt for barna. Barna kan kommunisere gjennom musikk. F.eks. gjennom tromme, her kan barn respondere på hverandre og få et samspill fort. Det sanselige er selvfølgelig en viktig del når man jobber med småbarn. Og språk og samspill generelt.

Figur 8. Musikkinstrument

Figur 9. Nyåpning: Instrumenter

De har mange instrumenter tilgjengelig for barna og Anne forteller her om virkningen hun ser det har på barn. Dette viser en tanke om materialtilgjengelighet og mulighet for å få erfaringer med ulike uttrykksformer. Med dette kan barna ha ulike måter å kommunisere på, de får tilgang til materialer som kan bidra til nye ideer og sammenhenger (Fønnebø, 2014).

Det å ha instrumenter, formings og utkleddingsklær tilgjengelig kan styrke møtet med kunstfagene og dermed finne ulike uttrykksformer som gir mening for barna.

Med tanke på FN's barnekonvensjon som påpeker barns rett til lek, og teoretikere som Vygotsky (1997) og Huizinga (1956) synliggjør de viktigheten med lek som en sentral del av barndommen. Anne kommer inn på lekende felleskap, respekt og likeverd i intervjuet. Hun forklarer det slik:

Gjennom å organisere rommene og lage nyåpning for barna, blir det et sterkt lekende felleskap. Man skal møte barn med respekt og likeverd og rommene er også med på dette. Det må gjenspeiles i rommene. De skal invitere barna til noe. Det handler også om voksentetthet. De artigste vaktene er å ta imot barna på morgenen når vi har ordnet rommene fine og innbydende, hvor barna møter dette litt overflodshornet.

Rommene er ifølge Anne en viktig del av å vise respekt og likeverd overfor barn. Dette kan knyttes opp mot hvordan det moderne barnesynet *human beings* er fremtredende (James, Prout & Jenks, 1998). Ved å tilrettelegge for barnas lek på en måte som bidrar til barns lekkompetanse, får barna nye erfaringer. Slik kan barna bli kjent med seg selv og andre. Anne sier at barna skal føle seg velkomne, og hvordan barna opplever å bli møtt kan også spille inn på barns subjektskapning (Nordin-Hultman, 2004). Rommene skal invitere barna til undring og lek, og dette kan vi se opp mot Lindqvist (1997) sin teori om *lekverdener*. Personalet kan lage rom som bidrar til dette lekende felleskapet, gjennom et samspill mellom barns medvirkning og fleksibel innredning. Ser man hva som rører seg i barnegruppen så kan man ta inn dette i det fysiske miljøet. Slik viser vi barna respekt, og det er med på å skape trives i barnehagen (Sandvik, 2006). Anne fortalte i intervjuet at hun ser en del rollelek blant de eldste og konstruksjonslek blant de yngste barna på avdelingen. I observasjon 2 har jeg vist eksempler på rollelek som oppsto. Her er noen bilder og et utdrag fra en praksisfortelling som viser barns lek med natur og gjenbruksmaterialer:

Figur 10. Nyåpning: Bilområdet

Observasjon 3

Barnet gjentok videre med å hente kongler og lot de skli ned takrennen. Et barn satt og så ned i et stort rundt rør som lå ved siden av takrennen og et annet barn løftet opp røret og tittet inn i det. Barna så på hverandre inni røret og begynte å le høyt. De satt på huk og lagde høye lyder mens de tittet på hverandre gjennom røret.

I denne observasjonen er det barn fra 1-2,5 år. Dette viser det Trageton (2007) beskriver som lek med materialer. De bruker konglene og takrennen sammen, og de utforsker disse materialene på ulike måter i situasjonen. Barna bruker her en *divergent* tenkning i form av å åpne for nye måter å bruke materialene på. Slik som Fønnebø (2014) nevner er personalet som inspirasjonskilde viktig for tilrettelegging av utforskning og lek, og dette kan bidra til mer kreativitet og fantasi blant barn. Denne observasjonen tolket jeg i form av at undringen barna hadde med seg inn i leken var sterk.

Figur 11. Natur og gjenbruksmaterialer

Disse materialene hadde vært på avdelingen en god stund, men ble satt sammen på nye måter. Dette kan da bidra til nye ideer til utforskning og samspill. I forhold til Lindqvist (1997) som mener rollelek er «barnas måte å lære seg det sosiale livet på», kan det være viktig å påpeke at dette ikke bare skjer gjennom rollelek. I observasjonen ser vi et eksempel på konstruksjonslek som et sosialt møte mellom mennesker. Her ler og kikker barna på hverandre gjennom et rør, og vi ser et sosialt møte med en felles utforskning. Jeg spurte Anne om hun merket spesielle forskjeller på barns møte med rommene etter det er gjort nyåpning. Hun svarte slik:

Egentlig merker jeg det veldig godt, merker at interessen for å gå i gang med lek er en annen. Undringen man har med seg inn er større når rommene er planlagt og endret. Det er som et middagsselskap. Tenk deg at du kommer på besøk og det er rotete og maten ikke er laget enda så man må være med å ordne alt selv. Da føler man seg ikke like velkommen som når man kommer til dekket bord, strøket duk og det er pyntet fint.

Anne mener barna går raskere i gang med lek, og undringen barna har med seg inn er større når rommene er planlagt og endret. Dette er klare påstander om at nyåpning har en virkning. Hun sier også at hun nesten bare ser fordeler med å gjennomføre nyåpning, den eneste ulempen er at det kan bli mye lekematerialer i omløp. En utfordring jeg erfarte i min 3. års praksis var renhold. Renholderne burde få informasjon om hvordan personalet kommer til å ommøblere og stille ut materialer, slik at man sammen kan finne en plan for renhold av rom og materialer. Måten Anne sammenligner nyåpning med et middagsselskap på er et bilde på hva dette fenomenet er og prøver å bidra til. Sett i lys av hvordan Brendeland (2018) forklarer at et rom kommuniserer noe, er det en del likheter. Anne nevner at rommene skal bidra til at barna føler seg velkommen. Slik som Brendeland sier at barna skal få oppleve å bli tatt imot med åpne armer som bidrar til at barna føler seg verdsatt og hørt. Dette er også i samsvar med Wolf (2017) sin teori om at rikholdige og frodige rom er en inspirasjon i seg selv.

6. Oppsummering

Avslutningsvis skal jeg oppsummere hva jeg har sett på i løpet av oppgaven og om jeg har greid å gi svar på problemstillingen min:

Hvordan kan personalet skape fleksible innemiljø i barnehagen for å fremme barns lek, utforskning og kreativitet?

I min bacheloroppgave har jeg presentert nyåpning som en metode for å skape fleksible innemiljø for å fremme barns lek, utforskning og kreativitet. Nyåpning kan dermed være et svar på problemstillingen. Jeg vil påpeke at nyåpning ikke bare handler om presentasjonen av materialer og innredning i et innemiljø. Nyåpning handler også om hvordan et personale får dette til å fungere gjennom samarbeid, organisering, endringskompetanse, vilje, engasjement og kreativitet. Som jeg viser gjennom teori og drøfting er metoden avhengig av perspektiver på både *rommet, personalet og barna*. For meg har det vært en utfordring å finne teori knyttet til nyåpning. Jeg måtte finne ut hva nyåpning er gjennom informantene mine, før jeg kunne starte denne bachelorprosessen. Både mine informanter, og annen teori og forskning har blitt sentralt for den nye kunnskapen om nyåpnings påvirkning på barn.

Innledningsvis stiller jeg meg noen spørsmål rundt nyåpning som metode. Og gjennom oppgaven har jeg vært innom både hvordan nyåpning oppsto i barnehagen, hva som kreves av personalet og ulike virkninger dette kan ha på barna. Både gjennom å observere, intervju og ordne til nyåpning fikk jeg selv erfare ulike perspektiver. Slik erfarte jeg både hvor vanskelig det kan være å lage nyåpninger, men også hvordan barna reagerte på denne endringen. For at innemiljøet skal fremme barns lek, utforskning og kreativitet, tenker jeg at de voksne også bør være leken, utforskende og kreativ. En slik innstilling i planlegging av rommene kan bidra positivt til å skape fleksible innemiljø. Jeg håper å ha fått fram en overføringsverdi, ved at andre kan finne dette interessant og inspirerende for arbeid med innbydende rom for barn i barnehagen.

Etterord

Det er rart å si seg ferdig med bacheloroppgaven, jeg har jobbet med tema *barn og rom* i snart et år. Jeg er langt ifra utlært på temaet, og jeg tror min undersøkelse av nyåpning kunne ha omfattet mye mer. Jeg kunne godt ha tenkt meg og gjennomført flere undersøkelser, og lært enda mere om nyåpning som metode. Ved å skrive om nyåpning i min bacheloroppgave, har jeg fått ny kompetanse og interesse for barnehagens fysiske innemiljø. Informantenes engasjement har vært til stor inspirasjon for meg. Jeg har fått ny faglig kunnskap og erfaring som helt sikkert kommer godt med når jeg skal ut i yrkeslivet som barnehagelærer.

Litteraturliste

Askland, L. (2011). *Kontakt med barn - Innføring i førskolelærerens arbeid på grunnlag av observasjon*. Oslo: Gyldendal Akademisk

Bae, B. (2007) *Å se barn som subjekt - noen konsekvenser for pedagogisk arbeid i barnehage*
Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/barnehager/artikler/a-se-barn-som-subjekt---noen-konsekvenser/id440489/>

Bakke, K. (2013) Å vente på vanndråper. I Haugen, S., Løkken, G. & Røthle, M. (Red.) (2013) *Småbarnspedagogikk - Fenomenologiske og estetiske tilnærminger*. Cappelen Damm AS

Barne- og familiedepartementet (1989) *FNs konvensjon om barns rettigheter*

Hentet fra:

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0004/ddd/pdfv/178931-fns_barnekonvensjon.pdf

Barnehageloven (2005) Lov om barnehager (LOV-2005-06-17-64) Hentet fra:

<https://lovdata.no/lov/2005-06-17-64>

Becher, A., A., Evenstad, R. (2012) Kap. 5 Muligheter og utfordringer mellom materialitet og pedagogisk virksomhet. I Krogstad, A., Hansen, G., K., Høyland, K., Moser, T. (Red.) (2012) *Rom for barnehage – flerfaglige perspektiver på barnehagens fysiske miljø*. Bergen: Fagbokforlaget

Bergsland, M. & Jæger, H. (red.) (2014). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Bråten, I. & Kvalbein, Å. (2014) *Ting på nytt – En gjenbruksdidaktikk*. Bergen: Fagbokforlaget

De nasjonale forskningsetiske komiteene (2016) *Forskningsetiske retningslinjer Samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi: B. Hensyn til personer (5-18)*. Oslo

Lastet ned 14.04.19 fra URL:

<https://www.etikkom.no/forskningsetiske-retningslinjer/Samfunnsvitenskap-jus-og-humaniora/b.-hensyn-til-personer-5---18/>

Fredriksen, B., C. (2013) *Begripe med kroppen – Barns erfaringer som grunnlag for all læring*. Oslo: Universitetsforlaget

Frisch (2018) Kap.1 Barnehagens historie i et kunst- og håndverksfaglig lys. I Frisch, N., S., Letnes, M.-A. & Moe, J. (Red.). (2018) *Boka om kunst og håndverk I barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget

Fønnebø, B. (2014) *Kunstneriske bevegelser i barnehagen – De yngstes formgivning, bildeskaping og verksteder*. Oslo: Cappelen Damm Akademiske

Gotvassli, K., Å. (2013) *Boka om ledelse i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget

Kennair, L., E., O. (2018) *Store norske leksikon. Flexibilitet – psykologi*
https://snl.no/fleksibilitet_-_psykologi

Krogstad, A., Hansen, G., K., Høyland, K., Moser, T. (Red.) (2012) *Rom for barnehage – flerfaglige perspektiver på barnehagens fysiske miljø*. Bergen: Fagbokforlaget

Kunnskapsdepartementet (2013) *Fremtidens barnehage*. (St.meld. 24. 2012-2013) Hentet fra:
<https://www.regjeringen.no/contentassets/2e8ad98938b74226bc7ff395839434be/no/pdfs/stm201220130024000dddpdfs.pdf>

Kunnskapsdepartementet (2016) *Tid for lek og læring*. (St.meld. 19. 2015-2016) Hentet fra:
<https://www.regjeringen.no/contentassets/cae152ecc6f9450a819ae2a9896d7cf5/no/pdfs/stm201520160019000dddpdfs.pdf>

Kunnskapsdepartementet. (2017) *Rammeplan for barnehagen: Innhold og oppgaver*. Hentet fra: <https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>

Larsen, A, K. (2017) *En enklere metode - Veiledning i samfunnsvitenskapelig forskningsmetode* (2. utg.). Bergen: Fagbokforlaget

Lindqvist (1997) *Lekens muligheter*. Oslo: Gyldendal akademisk

Løkken, G. og Søbstad, F. (2013) *Observasjon og intervju i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget.

Nebelong, H. (2015) *Barn og rom- arkitektur og pedagogikk hånd i hånd*. (Konferanse i Trondheim 19. - 20. 11. 2015) Hentet 10.04.19 fra: <https://dmmh.no/fei/tidligere-kurs-og-konferanser/barn-og-rom>

Norsk Reggio Emilia Nettverk (2019) *Reggio Emilia i Nord-Italia*. Hentet 23.04.19 fra: <http://www.reggioemilia.no/om-reggio-emilia.html>

Norsk senter for forskningsdata. (2018, 31.August) *Personverntjenesten – samtykke*. <https://nsd.no/personvernombud/hjelp/samtykke.html?fbclid=IwAR13UetwrQBdM2ptWGM4BQd1BHn34PXZSnz8pK2P5BWYpNvYolVAQXeTh3k>

Norsk senter for forskningsdata. (2019, 11.Februar). *Personverntjenesten – få hjelp til å melde prosjekt*. Lastet ned 09.04.19 fra: https://nsd.no/personvernombud/hjelp/index.html?fbclid=IwAR37Roo_wlzEly_eFNeEtqhbvNb7-8p4vI9aCsVc8yelOp9YQ7L1ZqaONxM#hideid2

Postholm, M, B. (2010) *Kvalitativ metode – En innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier* (2. utg.) Oslo: Universitetsforlaget

Rinaldi, C. (2006) *I dialog med Reggio Emilia – lytte, forske og lære*. Bergen: Fagbokforlaget

Sandgrid, S., E. (2018) *Fantasifantasten: Slik lager du spennende lekerom i barnehagen.*

Hentet 23.04.19 fra

<https://www.barnehage.no/artikler/fantasifantasten-slik-lager-du-spennende-lekerom-i-barnehagen/430443>

Sandvik, N. (2006) *Temahefte om de minste barna i barnehagen.* Oslo:

Kunnskapsdepartementet. Hentet fra:

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/kd/red/2006/0107/ddd/pdfv/287768-temahefte_om_de_minste_barna_i_barnehagen1.pdf

Seland, M. (2011) *Livet i den fleksible barnehagen.* Oslo: Universitetsforlaget

Statistisk sentralbyrå (2019) *Barnehager.* (Sist oppdatert 13.mars 2019) Hentet 17.04.19 fra

<https://www.ssb.no/barnehager>

Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse - en innføring i kvalitativ metode.* (4. utg.)

Bergen: Fagbokforlaget.

Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse - en innføring i kvalitativ metode.* (5. utg.)

Bergen: Fagbokforlaget.

Thorbergesen, E. (2007) *Barnehagens rom – nye muligheter.* Oslo: Pedagogisk Forum

Trageton, A. (2007) *Leik med materiale – Konstruksjonsleik. 1-7år.* Oslo:

Publikasjonstjenesten AS

Wolf, K., D. (2017) *Medvirkning til barns spontane lek i barnehagen.* Oslo:

Universitetsforlaget

Vedlegg

VEDLEGG 1: Samtykkeskjema for personalet

Jeg har vært i kontakt med ... og ønsker å bruke barnehagen som informanter til min bachelor oppgave «Barn og Rom». Arbeidstittelen «Barn og Rom» er under bearbeiding og kan endres underveis i prosessen. Målet med prosjektet mitt er å sette søkelyset på hvordan barnehagens fleksible rom påvirker og bidrar til barns lek og undring.

Undersøkelsen kommer til å gå ut på å gjennomføre observasjoner av barns lek i forhold til rommene i barnehagen, og holde et intervju for å synliggjøre personalperspektivet i forhold til det fysiske miljøet.

Alle opplysninger om barn og andre medvirkende vil oppbevares konfidensielt under prosjektperioden og ingen enkeltpersoner vil kunne gjenkjennes i det publiserte materialet. Datamaterialet anonymiseres.

Prosjektet skal være ferdig 03.05.19. Du kan når som helst trekke deg fra prosjektet uten å måtte begrunne det.

Jeg har mottatt skriftlig informasjon
og gir samtykke til å være informant i bacheloroppgaven

Dato:

Kryss av her for samtykke:

VEDLEGG 2: Informasjonsskriv til foreldre

Mitt navn er Anna Skaget Øien og går siste års trinn på Barnehagelærerutdanning med vekt på musikk, drama, kunst og håndverk ved Dronning Mauds minne høyskole.

Jeg har vært i kontakt med ... og ønsker å bruke barnehagen som informanter til min bachelor oppgave «Barn og Rom». Arbeidstittelen «Barn og Rom» er under bearbeiding og kan endres underveis i prosessen. Målet med prosjektet mitt er å sette søkelyset på hvordan barnehagens rom påvirker og bidrar til barns skaperglede og lek.

Undersøkelsen kommer til å gå ut på å gjennomføre observasjoner av barns lek i forhold til rommene i barnehagen.

Alle opplysninger om barn og andre medvirkende vil oppbevares konfidensielt under prosjektperioden og ingen enkeltpersoner vil kunne gjenkjennes i det publiserte materialet. Datamaterialet anonymiseres.

Prosjektet skal være ferdig 03.05.19. Du kan når som helst trekke deg fra prosjektet uten å måtte begrunne det.

Jeg har mottatt skriftlig informasjon og gir samtykke

Dato:

VEDLEGG 3: Samtykkeskjema 3. års praksisbarnehage

Mitt navn er Anna Skaget Øien og går siste årstrinn på Barnehagelærerutdanning med vekt på musikk, drama, kunst og håndverk ved Dronning Mauds minne høyskole.

Jeg har gjennomført et utviklingsprosjekt i praksis og ønsker å bruke barnehagen som informanter til min bachelor oppgave «Barn og Rom». Arbeidstittelen «Barn og Rom» er under bearbeiding og kan endres underveis i prosessen. Målet med prosjektet mitt er å sette søkelyset på hvordan barnehagens rom påvirker og bidrar til barns skaperglede og lek.

Opgaven kommer til å gå ut på å bruke praksisfortellinger om rommets betydning for lek og undring som data. I tillegg anvende bilder som er tatt av barnehagens fysiske rom.

Alle opplysninger om barn og andre medvirkende vil oppbevares konfidensielt under prosjektperioden og ingen enkeltpersoner vil kunne gjenkjennes i det publiserte materialet. Alt datamateriell anonymiseres.

Prosjektet skal være ferdig 03.05.19. Du kan når som helst trekke deg fra prosjektet uten å måtte begrunne det.

Jeg har mottatt skriftlig informasjon og gir samtykke

Dato:

Kryss av her for samtykke:

VEDLEGG 4: Intervjuguide

Hvordan tenker du man kan skape et godt læringsmiljø for barns lek og utforskning?

- hvilke tanker har du rundt nåværende miljø på avdelingen?
- Styrker og svakheter med rommene?
- hva tenker du er viktige for å skape et varierende innemiljø.

Har du noen tanker om når og hvor det oppstår mest lek og samspill mellom barn?

- Tror du det er spesielle grunner til det
- Hvordan bruker barna rommene

Hva går nyåpning ut på?

- hvordan oppsto dette fenomenet?
 - hvor ofte gjennomfører dere nyåpning av rommene sånn ca.?
 - hvilke forutsetninger kreves for å kunne gjennomføre en nyåpning?
- (Tror du hvilken som helst barnehage/avdeling kan innføre dette)

Hvorfor har dere valgt å ha nyåpning?

- Fordeler og ulemper med nyåpning?
- Tror du nyåpning har noen effekter på barnas lek, i så fall hva?
- Merker du noen spesielle forskjeller på barns møte med rommene når dere har gjort en nyåpning kontra når dere ikke har det?

Hvordan påvirker innemiljøet barns lek, samspill og utforskning?

- Er det noen lektyper du ser oppstår mer enn andre på fellesrommene?
- Hvordan er materialtilgjengeligheten på avdelingen. Er det noen spesielle material du ser barna leker mye med, har du noen tanker rundt lekematerialene som er på avdelingen?